

غدیر از نگاه معصومین علیهم السلام

روزی رسول گرامی اسلام (ص) به امیرمومنان (ع) فرمود: ای علی، خداوند آیه «یاایهاالرسول بلغ ما انزل الیک من ربک» را در باره ولایت تو بر من نازل کرد. اگر آنچه به من امر شده تبلیغ نکنم، عملم باطل است و کسی که خدا را بدون ولایت تو ملاقات کند، کردارش باطل است.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمین...

اللهم کن لولیک الحجة ابن الحسن...

غدیر از نگاه معصومین علیهم السلام:

اساس مذهب تشیع بر دو حدیث پایه گذاری شده است:

1- حدیث ثقلین (1)، که پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) در کمتر از نود روز در چهار مکان آن را به مردم گوشزد کرد؛

2- حدیث غدیر. می توان گفت حدیث دوم مکمل حدیث اول است.

سفارش بیش از حد پیامبر (صلی الله علیه و آله) در باره قرآن و عترت و نیز اصرار آن حضرت بر امامت و جانشینی امیرمومنان (سلام الله علیه) نشان دهنده این حقیقت است که حضرت نگران آشوبی بود که امت اسلامی بعد از وی با آن رو به رو می شود.

اهمیت دادن به غدیر، اهمیت دادن به رسالت پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله) است.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و غدیر

شیخ صدوق در کتاب «امالی» از امام باقر (سلام الله علیه) و آن حضرت از جدش چنین نقل می کند:

روزی رسول گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله) به امیرمومنان (سلام الله علیه) فرمود: ای علی، خداوند

آیه «یاایهاالرسول بلغ ما انزل الیک من ربک» (2)

را در باره ولایت تو بر من نازل کرد. اگر آنچه به من امر شده تبلیغ نکنم، عملم باطل است و کسی که خدا را بدون

ولایت تو ملاقات کند، کردارش باطل است. ای علی، من جز سخن خدا نمی گویم. (3)

امیرالمؤمنین علیه السلام و غدیر

سلیم بن قیس هلالی به بیعت امیرمومنان (4) بابوبکر اشاره کرده، می گوید:

«ثم اقبل علیهم علی فقال: یا معشرالمسلمین و المهاجرین و الانصار انشدکم الله اسمعتم رسول الله یقول یوم غدیر خم

کذا و کذا فلم یدع شیئا قال عنه رسول الله الا ذکرهم اياه قالوا نعم» (4)

پس علی (ع) به مردم فرمود: ای مسلمانان و مهاجران و انصار، آیا نشنیدید که رسول خدا (ص) روز غدیر خم چنین و چنان فرمود. سپس تمام چیزهایی را که پیامبر (ص) در آن روز فرموده بود به مردم یاد آوری کرد. همگی گفتند: آری.

در این زمینه می توان به استدلالهای امیرمؤمنان علی (سلام الله علیه) اشاره کرد. از جمله استدلال آن حضرت برای ابوبکر که فرمود: بر اساس حدیث پیامبر (صلی الله علیه و آله) در روز غدیر، آیا من مولای تو و هر مسلمانی هستم یا تو؟ ابوبکر گفت: شما. (5)

ابی الطفیل می گوید: در روز شورا در خانه بودم و شنیدم که علی (سلام الله علیه) گفت: آیا غیر از من کسی در میان شما هست که پیامبر (ص) به او گفته باشد:

«من كنت مولاه فعلى مولاه اللهم وال من والاه و عاد من عاداه.» همگی گفتند: نه. (6)

حضرت زهرا (سلام الله علیها) و غدیر

ابن عقده در کتاب معروفش «الولایه» از محمد بن اسید چنین روایت کرده است: از فاطمه زهرا پرسیدند: آیا پیامبر (صلی الله علیه و آله) پیش از رحلتش در باره امامت امیرمؤمنان چیزی فرمود؟ آن حضرت جواب داد: «و اعجابا انستیم یوم غدیر خم!» (7) شگفتا! آیا روز غدیر خم را فراموش کردید؟! فاطمه بنت الرضا از فاطمه بنت الکاظم (ع) و او از فاطمه بنت الصادق (ع) چنین نقل کرد: ام کلثوم، دختر فاطمه زهرا (سلام الله علیها) نقل کرد که پیامبر در روز غدیر فرمود:

«من كنت مولاه فعلى مولاه» (8)

امام حسن مجتبی (علیه السلام) و غدیر

از امام جعفر صادق (سلام الله علیه) چنین روایت شده است: امام حسن (سلام الله علیه) هنگامی که می خواست با معاویه آتش بس اعلام کند، به او فرمود:

امت مسلمان از پیامبر (صلی الله علیه و آله) شنیدند که در باره پدرم فرمود: «انه منی بمنزله هارون من موسی»؛ همچنین دیدند که پیامبر (صلی الله علیه و آله) وی را در غدیر خم به عنوان امام نصب فرمود. (9)

امام حسین (علیه السلام) و غدیر

سلیم بن قیس می نویسد: امام حسین (ع) قبل از مرگ معاویه خانه خدا را زیارت کرد. سپس بنی هاشم را جمع کرده فرمود: آیا می دانید پیامبر اکرم (ص) علی (ع) را در روز غدیر خم نصب کرد؟ همگی گفتند: آری. (10)

امام زین العابدین (علیه السلام) و غدیر

ابن اسحاق، تاریخ نویس معروف، می گوید: به علی بن حسین گفتم: «من کنت مولاه فعلی مولاه» یعنی چه؟ حضرت فرمود: «اخبارهم انه الامام بعده»؛ به آنها خبر داد که اوست امام بعد از خودش. (11)

امام محمد باقر (علیه السلام) و غدیر

ابان بن تغلب می گوید: از امام باقر (سلام الله علیه) در باره گفته پیامبر: «من کنت مولاه فعلی مولاه» پرسیدم: حضرت فرمود: ای اباسعید، پیامبر فرمود: امیرمومنان در میان مردم جانشین من خواهد بود. (12)

امام جعفر صادق (علیه السلام) و غدیر

زید شحام می گوید: نزد امام صادق بودم، مردی معتزلی از وی در باره سنت پرسید. حضرت در پاسخ فرمود: هر چیزی که فرزند آدم به آن نیاز دارد (حکم آن) در سنت خدا و پیامبر (ص) وجود دارد و چنانچه سنت نبود، خداوند هرگز بر بندگان احتجاج نمی کرد.

مرد پرسید: خداوند با چه چیزی بر ما احتجاج می کند؟

حضرت فرمود: «اليوم اكملت لكم دينكم و اتممت عليكم نعمتي و رضيت لكم الاسلام دينا»؛ بدین وسیله ولایت را تمام گردانید و اگر سنت یا فریضه تمام نبود، خدا به آن احتجاج نمی کرد. (13)

امام موسی کاظم (علیه السلام) و غدیر

عبدالرحمن بن حجاج از حضرت موسی بن جعفر (سلام الله علیه) در باره نماز در مسجد غدیر خم (14) پرسید. حضرت در پاسخ فرمود: «صل فيه فان فيه فضلا و قد كان ابي يامر بذلك» (15)؛ نماز بخوان، بدرستی که در آن فضل فراوان وجود دارد و پدرم به آن امر می کرد

امام رضا (علیه السلام) و غدیر

محمد بن ابی نصر بزنطی می گوید: خدمت امام رضا (سلام الله علیه) بودم، در حالی که مجلس پر از جمعیت بود و با یکدیگر درباره غدیر گفتگو می کردند، برخی از مردم این واقعه را منکر شدند؛ امام فرمود:

پدرم از پدرش روایت کرد که روز غدیر در میان اهل آسمان مشهورتر است تا میان اهل زمین.

سپس فرمود: ای ابی نصر، «این ما کنت فاحضر يوم الغدير»؛ هر کجا که هستی در این روز نزد امیرمومنان (ع) باش.

بدرستی که در این روز خداوند گناه شصت سال از مردان و زنان مومن و مسلم را می آمرزد و دو برابر آنچه در ماه رمضان از آتش دوزخ می رهند؛ در این روز آزاد می کند...

سپس فرمود:

«والله لو عرف الناس فضل هذا اليوم بحقيقه لصافحتهم الملائكة كل يوم عشر مرات» (16) اگر مردم ارزش این روز را می دانستند، بی تردید فرشتگان در هر روز ده بار با آنان مصافحه می کردند.

امام محمد جواد (علیه السلام) و غدیر

ابن ابی عمیر از ابو جعفر ثانی (سلام الله علیه) در ذیل آیه «یا ایها الذین آمنوا اوفوا بالعقود» (17) چنین روایت کرد: پیامبر گرامی (صلی الله علیه و آله) در ده مکان به خلافت اشاره کرده است؛ سپس آیه «یا ایها الذین آمنوا اوفوا بالعقود» نازل شد. (18)

در توضیح این روایت باید گفت: آیه یاد شده در اول سوره مائده است. این سوره، آخرین سوره ای است که بر قلب نبی اکرم (صلی الله علیه و آله) نازل شد. در این سوره، «آیه اکمال» و «آیه تبلیغ» که ناظر به واقعه غدیر است، وجود دارد.

امام هادی (علیه السلام) و غدیر

شیخ مفید، در کتاب شریف ارشاد، زیارت امیرمؤمنان علی (سلام الله علیه) را از امام حسن عسکری (سلام الله علیه) و آن امام از پدرش نقل می کند و می گوید: امام جواد (سلام الله علیه) در روز عید غدیر، حضرت علی (سلام الله علیه) را زیارت کرد و فرمود:

«اشهد انک المخصوص بمدحه الله المخلص لطاعة الله...»؛ شهادت می دهم که مدح خدا به تو اختصاص دارد و در طاعت او مخلصی.

سپس می فرماید: خداوند حکم فرمود:

«یا ایها الرسول بلغ ما انزل الیک من ربک و ان لم تفعل فما بلغت رسالته و الله یعصمک من الناس.»

آنگاه ادامه می دهد: پیامبر (صلی الله علیه و آله) خطاب به مردم کرد و از آنها پرسید: آیا آنچه بر عهده داشتم، ابلاغ کردم؟

همگی گفتند: آری.

سپس فرمود: خدایا گواه باش! بعد از آن فرمود:

«الست اولی بالمومنین من انفسهم؟»

فقالوا بلی

فاخذ بیدک و قال من کنت مولاه فهذا علی مولاه،

اللهم وال من والاه و عاد من عاداه و انصر من نصره و اخذل من خذله؛»

آیا من به مومنان از خود آنها سزاوارتر نیستم؟ گفتند: بلی. پس از آن دست علی (سلام الله علیه) را گرفت و فرمود:

هر کس من مولای اویم، این علی مولای اوست ... (19)

امام حسن عسکری (علیه السلام) و غدیر

حسن بن ظریف به امام حسن عسکری (سلام الله علیه) نامه نوشت و پرسید: گفته پیامبر «من کنت مولاه فعلی مولاه» یعنی چه؟ حضرت در پاسخ فرمود: «اراد بذلک ان جعله علما یعرف به حزب الله عند الفرقة»؛

خداوند اراده فرمود که این جمله، نشان و پرچمی باشد تا حزب خدا هنگام اختلافها با آن شناخته شود. اسحاق بن اسماعیل نیشابوری می گوید: حضرت حسن بن علی (ع) به ابراهیم چنین نوشت: خداوند متعال با منت و رحمت خویش واجبات را بر شما مقرر کرد. این کار به سبب نیاز او نبود، بلکه رحمت او بود که متوجه شما شد. هیچ معبودی جز او وجود ندارد؛ او چنان کرد تا ناپاک را از پاک جدا سازد و اندرون شما را بیازماید تا به سوی رحمت او پیش بگیرد و منازل شما در بهشت معین شود. از اینرو، حج و عمره، اقامه نماز، پرداخت زکات، روزه و ولایت را بر شما واگذار کرد و دری را فرا راهتان قرار داد تا درهای دیگر واجبات را باز کنید؛ کلیدی را برای یافتن راه خود قرار داد. اگر محمد و جانشینان او از فرزندش نبود، شما مانند حیوانات سرگردان می ماندید و هیچ واجبی از واجبات را فرا نمی گرفتید. مگر می توان از غیر در، وارد مکانی شد؟ وقتی خداوند به سبب تعیین اولیا پس از پیامبر (ص)، نعمت خود را بر شما تمام کرد، فرمود: «اليوم اكملت لكم دينكم واتممت عليكم نعمتي ورضيت لكم الاسلام دينا» (20)

امروز دینتان را کامل و نعمت خود را بر شما تمام کردم و راضی شدم که اسلام دین شما باشد. سپس برای اولیای خود برگردن شما حقوقی قرار داد و به شما فرمان داد حقوق آنها را ادا کنید تا زنان و اموال و خوراک و آشامیدنیها بر شما حلال باشد و به واسطه آن برکت و رشد و ثروت را به شما بشناساند و اطاعت کنندگان شما را به واسطه غیبت بشناساند... (21)

امام زمان (علیه السلام) و غدیر

در دعای ندبه که ظاهرا منسوب به آن حضرت است چنین می خوانیم:

«... فلما انقضت ایامه

اقام ولیه علی بن ابی طالب صلواتک علیهما و آلهما

هادیا اذ کان هوالمندر

و لکل قوم هاد

فقال و الملاء امامه

من کنت مولاہ فعلی مولاہ..»

پی نوشت ها:

1- حدیث ثقلین در بیشتر منابع اهل سنت وارد شده است. ما به پاره ای از آنها اشاره می کنیم:

السنه شیبانی، ص 337 و 629 ح 1551؛

صحیح ترمذی، ج 5، ص 663؛

سنن کبری بیهقی، ج 10، ص 114؛

- المستدرک، حاکم نیشابوری، ج 3، ص 110؛
فضائل الصحابه، احمد بن حنبل، ج 1، ص 171 و ج 2، ص 588؛
سنن ابی داود، ج 2، ص 185؛
طبقات کبری، ابن سعد، ج 2، ص 194؛
صحیح مسلم، ج 4، ص 1873.
2- سوره مائده، آیه 71.
3- امالی شیخ صدوق، مجلس، 74، ص 400.
4- کتاب سلیم بن قیس هلالی، نشر موسسه بعثت، ص 41.
5- خصال شیخ صدوق، ص 505، باب اربعین، ج 30.
6- امالی شیخ صدوق، ج 1، ص 342.
7- اثبات الهداء، حر عاملی، ج 2، ص 112، ح 473؛ مناقب ابن شهر آشوب، ج 3، ص 25-26.
8- اثبات الهداء، ج 2، ص 112؛ احقاق الحق، ج 16، ص 282.
9- امالی شیخ صدوق، ج 2، ص 171.
10- سلیم بن قیس، ص 168.
11- معانی الاخبار، ص 65؛ بحار الانوار، ج 37، ص 223.
12- معانی الاخبار، ص 66.
13- تفسیر برهان، ج 1، ص 446.
14- در باره اهمیت این مسجد به مجله میقات حج شماره 12 مراجعه شود.
15- اصول کافی، ج 4، ص 566.
16- تهذیب الاحکام، شیخ طوسی، ج 6، ص 24، ح 52؛ مناقب ابن شهر آشوب، ج 3، ص 41.
17- سوره مائده، آیه 1.
18- تفسیر قمی، ج 1، ص 160.
19- بحار الانوار، ج 100، ص 363.
20- همان، ج 37، ص 223.
21- علل الشرائع، ج 1، ص 249، باب 182، ح 66.